

Zpráva o vnitřním hodnocení Akreditační komise 2010

leden 2011

Úvod

Standardy a směrnice pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokého školství (dále jen *ESG*) stanovily jako nezbytnou součást procesu zajišťování kvality periodické hodnocení akreditačních agentur (tzv. hodnocení hodnotitelů). Toto hodnocení musí být realizováno dvojitým způsobem – jako vnější hodnocení a jako vnitřní hodnocení, jehož význam spočívá ve skutečnosti, že akreditační agentura si sama vytváří interní mechanismy, jejichž prostřednictvím sleduje a posuzuje kvalitu vlastní činnosti. Vnitřní hodnocení by však mělo zároveň sloužit jako základ vnějšího hodnocení, což znamená, že s periodicitou 3-5 let by měla vznikat komplexní sebehodnotící zpráva (self-evaluation report), jejíž údaje posoudí nezávislé grémium ustavené pro vnější hodnocení. Vnitřní hodnocení však musí probíhat každý rok, neboť je třeba provádět pravidelnou analýzu aktuálních problémů a způsobu, jak Akreditační komise zohlednila doporučení vyplývající z předchozí zprávy o jejím vnitřním hodnocení.

Výjimečnost roku 2010 je dána skutečností, že došlo k završení procesu prvního vnějšího hodnocení Akreditační komise. V červnu 2010 posoudil zprávu o vnějším hodnocení Akreditační komise výbor Evropské asociace agentur zajišťujících kvalitu vysokoškolského vzdělávání (ENQA) a na základě toho v září 2010 valné shromáždění ENQA potvrdilo Akreditační komise statut plného členství na další pětileté období. Zpráva o vnějším hodnocení Akreditační komise představuje podrobný analytický materiál, obsahující řadu důležitých postřehů a doporučení směrem k činnosti Akreditační komise a celkově k systému péče o kvalitu vysokých škol v České republice. Jako zcela nezbytné se jeví nutnost provést podrobné vyhodnocení této zprávy a zvážit možnosti zakomponovat doporučení, která jsou ve zprávě konstatována, do činnosti Akreditační komise.

Vnitřní hodnocení za rok 2010 je tak propojením analýzy, jakým způsobem a do jaké míry jsou odstraňovány nedostatky a rizika konstatovaná v předchozích zprávách o vnitřním hodnocení Akreditační komise (tzv. follow-up report), s reflexí zprávy o vnějším hodnocení Akreditační komise.

VÝCHODISKA PRO ZHODNOCENÍ SOUČASNÉHO STAVU

Zprávy o vnitřním hodnocení v letech 2007, 2008 a 2009 konstatovaly silné a slabé stránky činnosti Akreditační komise. Za jednoznačně pozitivní bylo označeno, že 1) všechny postupy a výsledky činností Akreditační komise jsou v souladu s jejím posláním a cíli v oblasti zajišťování kvality; 2) Akreditační komise má funkční systém obrany proti konfliktům zájmů, její rozhodnutí a doporučení jsou konzistentní a nezávislá na tlacích zájmových skupin i vládních institucí; 3) Akreditační komise má dobře fungující systém vnitřního zabezpečení kvality svých činností. Součástí tohoto systému je vnitřní zpětná vazba (zprostředkující názory členů Akreditační komise a stálých pracovních skupin, ale i pracovníků sekretariátu a akademické obce).

Hodnocení také identifikovalo hlavní oblasti, v nichž Akreditační komise má dosud významnější rezervy při naplňování *ESG*. V souvislosti s pojmenováním těchto slabín byla přijata doporučení k odstraňování nedostatků a zkvalitňování činnosti. Podstatná část těchto nedostatků byla odstraněna již v průběhu let 2008 a 2009. Tato skutečnost byla konstatována v obou předchozích zprávách o vnitřním hodnocení. Řadu pojmenovaných problémů a rizik však nebylo možné odstranit operativně, jelikož představují buď záležitosti koncepčního rázu, jejichž změna není možná bez vůle institucí určujících politiku v oblasti vysokoškolského vzdělávání (např. některé změny lze provést pouze v rámci legislativního procesu), nebo jejich odstranění vyžaduje delší časové období.

Mnohé z uvedených skutečností byly pojmenovány i ve zprávě o vnějším hodnocení Akreditační komise. Zde byla pojmenována navíc ještě některá rizika, která Akreditační komise nevnímala jako aktuální nedostatky, ale která mohou představovat vážné potenciální problémy z dlouhodobého hlediska a v kontextu celého systému zabezpečování kvality vysokoškolského vzdělávání.

Zprávy o vnitřním hodnocení z let 2007, 2008 a 2009 přijaly šest hlavních doporučení ke zkvalitnění činnosti Akreditační komise:

1. Akreditační komise by měla usilovat o zefektivnění své činnosti a vytvoření prostoru pro diskuse o koncepčních záležitostech.
2. Potřebná je další diskuse, která povede ke zpřesnění a specifikaci používaných kritérií zejména u magisterských a doktorských studijních programů a u žádostí o akreditace habilitačních a profesorských řízení.

3. Je třeba posílit vzájemnou komunikaci mezi Akreditační komisí a pracovními skupinami. Je nutné více sjednotit metodiku posuzování žádostí a hodnocení institucí v jednotlivých pracovních skupinách a účelových pracovních skupinách. V této souvislosti je třeba více využívat webové stránky, ale také přímého kontaktu s pracovními skupinami.
4. Je třeba se zaměřit na zlepšení informovanosti vysokých škol a širší veřejnosti o činnosti Akreditační komise.
5. Akreditační komise by měla usilovat o větší zapojení studentů a odborníků z praxe v pracovních skupinách a účelových hodnotících pracovních skupinách.
6. Vůči Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy je třeba vznést požadavek na zvýšení rozpočtu Akreditační komise v souvislosti s novými úkoly vyplývajícím z účasti ČR v Boloňském procesu a na lepší zajištění sekretariátu Akreditační komise (personální i materiální).

Zpráva o vnějším hodnocení Akreditační komise z roku 2010 konstatovala mimo jiné následující nejdůležitější doporučení:

A) při naplňování standardů ESG (č. 2.1. – 2.8.)

1. Posílit sledování rozvinutosti systému vnitřního hodnocení vysokých škol. Přispět k rozvoji těchto systémů a jejich vzájemné harmonizaci.
2. Rozšířit spolupráci se studenty a odborníky z praxe při vnějším zabezpečování kvality.
3. Zmodernizovat způsob předkládání žádostí o akreditaci. Dokončit nové webové stránky Akreditační komise. Zajistit vytvoření takové webové aplikace, která by umožnila modernizaci vedení administrativy Akreditační komise, včetně archivace veškerých materiálů a písemných podkladů.
4. Posilovat obecné požadavky a kritéria Akreditační komise na úkor specifických požadavků pracovních skupin. Specifické požadavky pracovních skupin pro jednotlivé obory akceptovat pouze tehdy, pokud je schválí Akreditační komise. Do navrhování kritérií a diskusi o standardech zapojit odbornou veřejnost.
5. Zkrátit délku akreditačního procesu a učinit jej flexibilnějším.
6. Omezit opakované podávání žádostí o akreditaci, které byly v řízení neúspěšné.
7. Systematicky školit členy Akreditační komise a členy pracovních skupin.

8. Otevřít postup, jehož prostřednictvím jsou navrhováni členové pracovních skupin, připomínkám zástupců vysokých škol a zavést pravidelnou obnovu složení pracovních skupin.
9. Usilovat o zavedení jednotného jednacího řádu pro všechny pracovní skupiny a odměňování členů pracovních skupin a posuzovatelů.
10. Prohloubit spolupráci se zástupci zaměstnavatelů. Spolupracovat s nimi i na odborných analýzách. Sumární analýzu kvality vysokoškolského vzdělávání (která je součástí výroční zprávy) doplnit o výzkumnou část.

B) při naplňování standardů ESG (č. 3.1. – 3.8.)

1. Zajistit, že Akreditační komise bude mít každoročně stabilní rozpočet. To znamená, že Akreditační komise bude mít ročně ze státního rozpočtu přiděleny finanční prostředky v určité minimální výši. Rozšířit formy financování, aby Akreditační komise mohla vyvíjet svou činnost jako agentura pro zajišťování kvality. Nalézt alternativní možnosti financování a prosadit je do národní legislativy.
2. Formulovat programové prohlášení Akreditační komise, jež bude vyjadřovat její koncepci a celkovou strategii.
3. Změnit způsob nominace členů Akreditační komise tak, aby složení Akreditační komise bylo výsledkem konsenzu mezi vládou, reprezentacemi vysokých škol a dalších klíčových institucí. Za členy Akreditační komise přijmout i zástupce studentů.
4. Více formalizovat fungování pracovních skupin. Stanovit pravidla výběru členů pracovních skupin tak, aby se k návrhům na členství mohly vyjádřit reprezentace vysokých škol a další klíčové instituce. Zavést povinnost existence pracovních skupin, aby žádný člen Akreditační komise nemohl oblast své působnosti obstarávat sám.
5. Vyjmout sekretariát Akreditační komise z organizační struktury Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Posílit jeho autonomii a nezávislost na činnostech ministerstva (včetně vnitřních předpisů, finančního plánování nebo personálního zabezpečení).
6. Formulovat metodiku vnitřního a vnějšího hodnocení Akreditační komise, definovat formální požadavky na podobu zpráv (včetně následných kroků a akčního plánu), určit nástroje, které budou použity při získávání zpětné vazby a

vyjasnit vztah mezi každoročně zveřejňovanou zprávou o vnitřním hodnocení a sebehodnotící zprávou (vypracovanou pravidelně jednou za pět let jako základ pro vnější hodnocení). Systém vnitřního a vnějšího hodnocení kodifikovat v oficiálních dokumentech Akreditační komise.

V rámci naplňování citovaných doporučení přistoupila Akreditační komise v roce 2010 k následujícím opatřením:

ZEFEKTIVŇOVÁNÍ ČINNOSTI A VYTVÁŘENÍ PROSTORU PRO DISKUSE O KONCEPČNÍCH ZÁLEŽITOSTECH

a) základní cesta zefektivnění: přechod od akreditace studijních programů k akreditaci institucí

Přechod od programových akreditací k akreditacím institucionálním byl nastartován v roce 2008, kdy Akreditační komise začala hodnocení institucí spojovat se stanoviskem k prodloužení akreditace studijních programů. Za příklad dobré praxe lze v této souvislosti považovat hodnocení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (zpráva o hodnocení projednána na zasedání Akreditační komise č. 5/2008 v listopadu 2008) nebo hodnocení Vysoké školy Karlovy Vary, o.p.s (zpráva o hodnocení projednána na zasedání Akreditační komise č. 2/2010 v dubnu 2010). Na základě pečlivého hodnocení činnosti těchto vysokých škol vyslovila Akreditační komise souhlasné stanovisko s prodloužením platnosti akreditace všech bakalářských případně magisterských studijních programů. Tím došlo ke sjednocení doby platnosti akreditace u všech studijních programů, což znamená, že příště bude vysoká škola žádat o prodloužení platnosti akreditace všech programů zároveň. Akreditační komise tak bude moci zhodnotit akreditované činnosti v celkovém kontextu a zároveň dojde v mezidobí k výraznému snížení administrativní zátěže.

Příklad hodnocení obou vysokých škol představuje cestu zefektivnění činnosti Akreditační komise. V současnosti se propojení a hodnocení a reakreditace uskutečňuje takřka u všech hodnocených institucí. Nicméně vzhledem k počtu vysokých škol, počtu akreditovaných studijních programů a současné dikci zákona není za stávajícího legislativního stavu možné tímto modelem zcela nahradit systém prodlužování platnosti akreditace studijních programů.

Systémový přechod od akreditace studijních programů k akreditaci institucí není možný bez změny zákona o vysokých školách. Akreditační komise proto vyjádřila podporu změně nastavení systému akreditací v rámci reformy o terciárním vzdělávání. Akreditační komise však na rozdíl od některých autorů, kteří se podíleli na přípravě pracovní verze zákona o terciárním vzdělávání, se domnívá, že po přechodu na akreditaci institucí by měla být zachována částečně programová akreditace, a to u nových studijních programů. Prodloužení platnosti akreditace by se odehrávalo formou periodického hodnocení instituce. Takový systém zabezpečení kvality však vyžaduje od vysokých škol, aby realizovaly vnitřní hodnocení podle přesných, zvnějšku stanovených kritérií.

Posílit sledování rozvinutosti systému vnitřního hodnocení vysokých škol a přispět k rozvoji těchto systémů a jejich vzájemné harmonizaci je ostatně jedno ze stěžejních doporučení, které Akreditační komise obdržela v rámci vnějšího hodnocení. Cestu k vybudování funkčních interních systémů vysokých škol zajišťování kvality by měl mimo jiné naznačit projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost), jehož řešení bylo zahájeno v roce 2010. Akreditační komise se sice na řešení projektu přímo nepodílí, ale doufá, že výsledky projektu přispějí posílení naplňování doporučení v této oblasti.

b) žádosti by měly být předávány a zpracovány elektronickou formou

Řešení prostřednictvím vydání nové vyhlášky o obsahu žádosti o akreditaci studijních programů se ukázalo již v roce 2008 jako neschůdné. V roce 2011 se Akreditační komise společně s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy znovu pokusí novelizovat znění vyhlášky, která by měla reflektovat i novou formu předkládání žádostí o akreditaci. K zásadní legislativní úpravě však zřejmě dojde až v souvislosti s nově připravovaným zákonem o vysokých školách.

V průběhu roku 2009 Akreditační komise požádala Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o vytvoření moderní softwarové aplikace, prostřednictvím které by mohla adekvátně administrativně zajišťovat svou činnost. Aplikace by měla nahradit stávající zastaralý databázový systém (v programu Paradox) a systém distribuce žádostí o akreditaci a dalších elektronických materiálů (prostřednictvím FTP). Je žádoucí, aby nová aplikace umožňovala vyplňování požadovaných

dokumentů přímo v příslušném prostředí a elektronické předkládání žádostí. To by mělo zmodernizovat a usnadnit přijímání žádostí, jejich evidenci a distribuci a celkově zefektivnit administrativu Akreditační komise.

Přes ujištění ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že tuto problematiku bude přednostně řešit, nedošlo v roce 2010 k žádnému významnějšímu posunu. Teprve až v závěru roku 2010 se začala zpracovávat dílčí studie proveditelnosti nové softwarové aplikace.

Souhrn přijatých opatření:

- hodnocení vysokých škol je spojováno se stanoviskem k prodloužení platnosti akreditace studijních programů,
- podpora změny nastavení systému akreditací v rámci reformy terciárního vzdělávání tak, aby došlo k přechodu od programových akreditací k akreditaci institucí (se zachováním akreditace nových studijních programů); v souvislosti s tím podpora důsledného vybudování funkčních interních systémů vysokých škol zajišťování kvality, které by příslušný přechod usnadnily
- zadání nové softwarové aplikace, která by zefektivnila administrativu Akreditační komise

DISKUSE O POUŽÍVANÝCH KRITÉRIÍCH AKREDITAČNÍ KOMISE

Je možné konstatovat, v roce 2010 otevřela Akreditační komise diskusi o standardech pro studijní programy zejména v souvislosti s novelou zákona o vysokých školách, která stanovila povinnost, že pouze docent nebo profesor může být garantem studijního programu. K drobným zpřesněním došlo také u standardů pro posuzování oborů habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem. S ohledem na transparentnost akreditačního procesu jsou standardy zveřejněny na webových stránkách.

Vzhledem ke skutečnosti, že kvalita vysokoškolského vzdělávání je nepřetržitý proces, nemohou být nikdy kritéria považována za hotovou a uzavřenou záležitost, ale musejí být předmětem stálých diskusí.

V souladu s doporučením zprávy pro vnější hodnocení věnovala Akreditační komise zvláštní pozornost diskusi o nových standardech s odbornou

veřejností a dbala na to, aby docházelo k jejich stejnému uplatňování a interpretaci při posuzování studijních programů z různé části oborového spektra. Pro rok 2011 zamýšlí Akreditační komise uspořádání seminářů pro hodnotitele (členy pracovních skupin) a pro odbornou veřejnost (zástupce vysokých škol) ke standardům a jejich uplatňování při posuzování kvality studijních programů.

Souhrn přijatých opatření:

- definování a zveřejnění nových standardů Akreditační komise pro studijní programy (zejména v souvislosti s novelou zákona o vysokých školách, která zakotvila povinnost, že studijní program musí být garantován docentem nebo profesorem)
- definování a zveřejnění upravených standardů Akreditační komise pro obory habilitačního řízení a řízení ke jmenování profesorem

ZLEPŠENÍ VZÁJEMNÉ KOMUNIKACE MEZI AKREDITAČNÍ KOMISÍ A PRACOVNÍMI SKUPINAMI

Od roku 2007, kdy proběhlo první vnitřní hodnocení Akreditační komise, došlo k výraznému pokroku. Pracovní skupiny aplikují standardy Akreditační komise na situaci jednotlivých oborů (otázka nastavení úrovně požadavků vzhledem k povaze oboru či vědní disciplíny) a kritéria Akreditační komise jsou v činnosti pracovních skupin dodržována. Akreditační komise zdůrazňuje v první řadě roli pracovních skupin jako poradních orgánů členů Akreditační komise (nikoli jako svébytných rozhodovacích grémií).

V roce se 2010 podařilo nalézt způsob, jak pracovním skupinám zajistit lepší administrativní podporu, vytvořením funkce tajemníků pracovních skupin (externích spolupracovníků sekretariátu Akreditační komise), kteří zabezpečují činnost pracovních skupin po stránce technické.

Do dalšího období přetrvává úkol zrevidovat a upravit jednací řády pracovních skupin (i s ohledem na doporučení zprávy o vnějším hodnocení Akreditační komise). Diskuse o kritériích mezi Akreditační komisí a pracovními skupinami a mezi pracovními skupinami navzájem musí být probíhat neustále.

Souhrn přijatých opatření:

- zdůrazněna role pracovní skupiny jako poradního orgánu členů Akreditačního komise (bez práva rozhodovat) a model třístupňového posuzování (zpracovatelé posudků – pracovní skupiny – Akreditační komise)
- důsledně uplatněno opatření, že délka funkčního období předsedy pracovní skupiny nemá překročit délku funkčního období člena Akreditační komise (tj. 6 let); v návaznosti na toto opatření skončili předsedové dvou pracovních skupin
- zefektivněn počet pracovních skupin – vytvořena nová pracovní skupina pro oborové didaktiky
- zapojení předsedů pracovních skupin (nečlenů Akreditační komise) do diskuzí o kritériích pro posuzování žádostí
- důsledně vyžadováno zpracování zápisů z jednání pracovních skupin a jejich předání sekretariátu Akreditační komise; u návrhů na negativní stanoviska vyžadována konkrétní argumentace v souladu se standardy Akreditační komise
- vytvoření lepší technické a administrativní podpory (umožnění vzniku funkce tajemníka pracovní skupiny)

ZLEPŠENÍ INFORMOVANOSTI VYSOKÝCH ŠKOL A ŠIRŠÍ VEŘEJNOSTI O ČINNOSTI AKREDITAČNÍ KOMISE

Zpráva z roku 2007 upozornila na problémy v komunikaci Akreditační komise s veřejností a konstatovala, že je třeba hledat cesty, jak co nejvhodněji informovat veřejnost o poslání a činnosti Akreditační komise a jejích pracovních skupin. V tomto směru je třeba využít i webové stránky Akreditační komise a kvalitativně zlepšit zejména webové stránky v anglickém jazyce. Obdobné doporučení je i součástí zprávy o vnějším hodnocení.

Na počátku roku 2010 byla spuštěna samostatná webová stránka Akreditační komise, čímž došlo k definitivnímu odtržení webové prezentace od stránek Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. To usnadnilo uživatelům přístup k informacím a podpořilo to vnímání Akreditační komise jako nezávislé instituce. Webová stránka Akreditační komise byla spuštěna rovněž v anglické jazykové

mutaci. V roce 2011 by mělo dojít ke zdokonalení webové prezentace a jejímu využití i pro interní administrativní účely (částečná náhrada současného zastaralého FTP).

V zásadě je možné konstatovat, že v roce 2010 pokračoval trend posilování povědomí veřejnosti o úloze Akreditační komise. Stalo se tak především prostřednictvím sdělovacích prostředků a jejich informování o některých problémech vysokého školství, které v průběhu roku Akreditační komise řešila (zejména v souvislosti s kauzami Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni, Rašínovy vysoké školy, s.r.o., nebo Univerzity Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.) Do budoucna je však nezbytné, aby Akreditační komise sama prohlubovala informování své činnosti, a to například i vytvářením materiálů, které by hlouběji seznamovaly se zajišťováním kvality v českém vysokém školství (jak ostatně doporučuje i zpráva o vnějším hodnocení – doporučení je v této zprávě označeno jako A10). V souvislosti s prezentací Akreditační komise v zahraničí bude třeba tyto materiály překládat i do cizích jazyků a věnovat zvláštní pozornost webové stránce v angličtině.

Na podzim 2010 vytvořila Akreditační komise informační brožuru v anglickém jazyce se základními údaji o zakotvení, poslání a činnosti Akreditační komise. Materiál slouží zejména pro prezentaci Akreditační komise v zahraničí.

Souhrn přijatých opatření:

- vytvoření a spuštění samostatných webových stránek Akreditační komise a jejich zpřístupnění prostřednictvím domény (www.akreditacnikomise.cz)
- pravidelná aktualizace webových stránek a zveřejňování všech významných materiálů; přeložení důležitých dokumentů do angličtiny a jejich zveřejnění
- větší pozornost věnována objasňování postupů, kritérií a standardů Akreditační komise
- vytvoření informační brožury o činnosti Akreditační komise v anglickém jazyce pro potřeby prezentace v zahraničí

ZAPOJENÍ STUDENTŮ A ODBORNÍKŮ Z PRAXE V PRACOVNÍCH SKUPINÁCH

Ve zprávách o vnitřním hodnocení i ve zprávě o vnějším hodnocení bylo konstatováno, že složení Akreditační komise je z hlediska oborové skladby i

zastoupení oborů vcelku vyhovující. Zlepšit by se mělo zastoupení odborníků z praxe a pokračovat by měl i trend zastoupení mezinárodních expertů. Tento problém je řešen v podobě pravidelných obměn členů Akreditační komise v souladu s požadavky zákona.

Pozitivně lze hodnotit zapojování studentů do činnosti Akreditační komise prostřednictvím jejich participace při hodnocení vysokých škol a akreditovaných činností. V tomto směru Akreditační komise navázala spolupráci se studentskou komorou Rady vysokých škol, která do účelových pracovních skupin nominuje své zástupce z řad studentů. Zatím se příliš nedaří zvyšovat zastoupení odborníků z praxe, kterým často chybí motivace k takové činnosti. Otázkou spíše pro diskusi je vytipování konkrétních oborů či oborových oblastí, pro které by bylo zastoupení odborníků z praxe přínosem. Přínosné by bylo rovněž zvýšit zastoupení zahraničních odborníků v pracovních skupinách (zejména odborníků, kteří mají zkušenosti procesem zajišťování kvality mimo ČR). V současné době jsou takoví odborníci zastoupeni jen v některých pracovních skupinách. Nabízí se však jejich využití i v procesu hodnocení vysokých škol (tj. participace v účelových pracovních skupinách). Překážkou je vedle jazykové bariéry (v případě většiny zahraničních odborníků by účast znamenala vše tlumočit do angličtiny, anebo celý proces hodnocení realizovat v angličtině) nedostatek finančních prostředků, aby mohla být jejich práce, včetně času věnované této činnosti, adekvátně ohodnocena.

Souhrn přijatých opatření:

- zapojování studentů do činnosti účelových pracovních skupin Akreditační komise při hodnocení vysokých škol
- diskuse o zapojení odborníků z praxe a zahraničních odborníků do činnosti pracovních skupin

VZNĚST POŽADAVEK NA ZVÝŠENÍ ROZPOČTU AKREDITAČNÍ KOMISE A NA LEPŠÍ ZAJIŠTĚNÍ SEKRETARIÁTU AKREDITAČNÍ KOMISE

Zpráva z roku 2007 konstatovala, že sekretariát Akreditační komise pracuje s ohledem na náročnost své práce velmi dobře, ale že je výrazně personálně i finančně poddimenzován. Zdůvodnila to zejména s ohledem na zvyšování požadavků na

zpracovávání hodnotících materiálů, rostoucí požadavky na jazykovou vybavenost v souvislosti se spoluprací v mezinárodních grémiích (ENQA, CEEN, ECA, aj.) a zvyšování požadavků na internacionalizaci aktivit Akreditační komise. Z těchto důvodů vznesla zpráva požadavek posílit sekretariát finančně i personálně.

V roce 2009 se ukázalo jako vysoce žádoucí personálně posílit sekretariát pracovníkem (nejlépe s právnickým vzděláním), který by se věnoval hodnocení činnosti administrativy vysokých škol a kvality vnitřních předpisů vysokých škol, které nepodléhají registraci ministerstva ve vztahu k uskutečňování vzdělávací a tvůrčí činnosti a jejich dodržování (např. vazba mezi uznáváním povinností splněných v programech celoživotního vzdělávání při přijetí jejich absolventa do akreditovaných studijního programu). Dále by se tento pracovník podílel na zajištění výrazně narůstající agendy akreditací, na kterou se plně vztahuje správní řád. V roce 2010 se nepodařilo tento požadavek uspokojivě vyřešit. Jistou náhradou bude představovat úzká spolupráce sekretariátu Akreditační komise s pracovníkem, který bude od roku 2011 zaměstnán jako spoluředitel projektu Kvalita (v rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost). Přestože tento postup bude představovat významný posun, z dlouhodobého hlediska se nejedná o uspokojivé řešení.

Jako krajně nevhodné z dlouhodobé perspektivy se ukazuje i propojení sekretariátu Akreditační komise s odborem vysokých škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (konstatováno rovněž ve zprávě o vnějším hodnocení – doporučení B5). I přes zjevnou vůli respektovat nezávislost Akreditační komise, nelze zabránit zásahům ředitele odboru vysokých škol (případně náměstka pro výzkum a vysoké školství) do činnosti sekretariátu Akreditační komise. Sekretariát je tak navíc zaměstnáván činnostmi (zejména správními), které přísluší ministerstvu. Tento stav vznikl historickým vývojem a měl svou logiku. V současné době je však již nanejvýš potřebné oddělit sekretariát Akreditační komise od činností odboru vysokých škol, a to jak po stránce formální, tak po stránce věcné (sekretariát by se měl výhradně zabývat činností Akreditační komise, nikoli agendou ministerstva).

V roce 2010 došlo k navýšení rozpočtu Akreditační komise. Přestože výše rozpočtu byla pro tento rok (vzhledem k úkolům Akreditační komise) dostatečná, je třeba do budoucna hledat způsob, jak zajistit financování Akreditační komise bez přímé závislosti na rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Důvodem je i skutečnost, že navzdory dostatečnému rozpočtu, nemůže Akreditační komise

uvedené prostředky čerpat v souladu se svými potřebami, neboť jsou vázány velmi striktními a složitými interními pravidly hospodaření Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které činný systém financování obtížným a nepružným.

Akreditační komise již v předchozích letech navrhovala stanovení rozpočtu například procentním podílem na každoročním rozpočtu veřejných vysokých škol. Přijetí takového rozpočtového pravidla by napomáhalo bránit Akreditační komisi před politickými tlaky a tlaky různých zájmových skupin a vytvářelo by vhodné podmínky pro její profesionalizaci. Tento požadavek ostatně koresponduje i s doporučením ve zprávě o vnějším hodnocení (č. B1).

Souhrn přijatých opatření:

- pro rok 2010 se podařilo docílit navýšení rozpočtu Akreditační komise, které umožnilo využití širšího spektra odborníků pro hodnocení vysokých škol a akreditovaných činností
- došlo k částečnému personálnímu posílení odborných agend sekretariátu Akreditační komise (externím odborným spolupracovníkem za pomoci prostředků z evropských programů)
- otevření diskuse o organizační struktuře, agendách sekretariátu Akreditační komise a jeho formální vazbě na odbor vysokých škol Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

NAPLŇOVÁNÍ DOPORUČENÍ KONSTATOVANÝCH VE ZPRÁVĚ O VNĚJŠÍM HODNOCENÍ

Vnější hodnocení Akreditační komise přineslo nezávislý externí pohled na činnost Akreditační komise. Pojmenovalo pozitivní stránky, ale také nedostatky a možná rizika ve fungování Akreditační komise a systému zabezpečování kvality. Za jistý přínos vnějšního hodnocení lze považovat skutečnost, že došlo k porovnání Akreditační komise s dalšími evropskými agenturami zajišťujícími kvalitu vysokoškolského vzdělání z hlediska naplňování standardů ESG.

Závěry vnějšního jsou pro Akreditační komisi velmi příznivé, neboť hodnotící panel konstatoval dostatečný soulad s podmínkami standardů ESG, a tedy

oprávněnost členství Akreditační komise v asociaci ENQA. V žádném ze sledovaných 16 standardů nebyla Akreditační komise hodnocena horším stupněm než „podstatný soulad“, přičemž naplňování 9 standardů bylo hodnoceno nejvyšším možným stupněm „úplný soulad“.

Úplný soulad byl konstatován v případě těchto kritérií ENQA (standarty z části 3 ESG):

Kritérium ENQA 1: činnosti (ESG 3.1)

Kritérium ENQA 1: činnosti (ESG 3.3)

Kritérium ENQA 2: oficiální status (ESG 3.2)

Kritérium ENQA 6: kritéria a procesy vnějšího zajišťování kvality, které členské agentury používají (ESG 3.7)

Kritéria ENQA z části 3 ESG, v jejichž případě nebylo dosaženo úplného souladu (ale Akreditační komise je s nimi v podstatném souladu), jsou tato:

Kritérium ENQA 3: zdroje (ESG 3.4)

Kritérium ENQA 4: programové prohlášení (ESG 3.5)

Kritérium ENQA 5: nezávislost (ESG 3.6)

Kritérium ENQA 7: procedury zajišťující odpovědnost agentur (ESG 3.8)

Kritérium ENQA 8: různá kritéria

U standardů z části 2 ESG konstatovala zpráva úplný soulad v následujících kritériích

ESG 2.3 Kritéria pro rozhodování

ESG 2.5 Zprávy

ESG 2.6 Následné procedury

ESG 2.7 Periodické hodnocení

ESG 2.8 Analýzy zaměřené na celý systém

Podstatný soulad Akreditační komise dosuje v části 2 ESG u:

ESG 2.1 Využití procedur vnitřního zajišťování kvality

ESG2.2 Vytváření procesů vnějšího zajišťování kvality

ESG 2.4 Procesy způsobilé k plnění svého účelu

Text zprávy o vnějším hodnocení Akreditační komise obsahuje doporučení ke zkvalitnění činnosti a procesů zabezpečování kvality. Tato doporučení však postrádají

sumarizovanou podobu a lze je dohledat jen jako součást zjištění u jednotlivých standardů. Jedním z cílů vnitřního hodnocení pro rok 2010 bylo proto zprávu analyzovat a sestavit na základě zprávy přehled doporučení, s nimiž bude možné dále pracovat, jednak za účelem zkvalitňování systému zabezpečování kvality a jednak za účelem sladování se standardy ESG.

Výsledkem provedené analýzy je formulace 16 doporučení (bez přímé souvztáhnosti s jednotlivými standardy ESG). 10 z těchto doporučení se vztahuje k naplňování části 2 standardů ESG (označeny písmenem A), 6 se vztahuje k naplňování části 3 standardů ESG (označeny písmenem B). Jejich úplný přehled je na stranách 4 – 6 této zprávy.

Většina z doporučení týkajících se činnosti Akreditační komise byla reflektována již v předchozích letech v rámci vnitřního hodnocení. V této souvislosti je však třeba poznamenat, že ne všechna uvedená doporučení jsou podle názoru Akreditační komise v podmínkách zabezpečování kvality vysokoškolského vzdělávání v České republice realizovatelná a ne se všemi doporučeními se Akreditační komise bez výhrady ztotožňuje (jedná se například o rozdílné vnímání postavení pracovních skupin v systému činnosti Akreditační komise). Z tohoto hlediska je zřejmé, že Akreditační komise bude muset u některých doporučení řešit nejen otázku proveditelnosti, ale primárně otázku účelnosti. Tento fakt však odpovídá pojetí zabezpečování kvality jako otevřeného problému bez jednoznačného řešení, v němž je přijatý systém výsledkem konsensu zúčastněných stran, které mohou mít na roli jednotlivých prvků odlišné názory.

Pozitivním východiskem je skutečnost, že některá doporučení se Akreditační komise snaží naplňovat průběžně (například A1, A2, A4, A7), plnění některých doporučení však bude vyžadovat značné úsilí a hlubší odbornou reflexi. Přestože většinu z 16 uvedených doporučení je možné řešit v rámci činnosti Akreditační komise za stávajících legislativních podmínek, hodnotící panel formuloval i taková doporučení, která svou povahou jsou více než Akreditační komisi určena institucím, které vytvářejí vysokoškolskou vzdělávací politiku (například doporučení A3, A6, B1, B3, B5). Na případném naplňování těchto doporučení musí Akreditační komise spolupracovat s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a dalšími zainteresovanými subjekty.

ÚKOLY A DOPORUČENÍ PRO VNITŘNÍ HODNOCENÍ V ROCE 2011

Rokem 2011 se zjevně uzavírá první etapa aplikace systému hodnocení Akreditační komise. V souladu s ESG došlo v letech 2007 – 2010 k vytvoření mechanismu periodického vnitřního hodnocení s následnou reflexí a poprvé bylo realizováno i hodnocení vnější. V následujícím období čeká Akreditační komisi podrobná reflexe závěrů a doporučení z vnějšího hodnocení, zdokonalení a ustálení metodiky vnitřního hodnocení (a její případné kodifikace do oficiálních dokumentů Akreditační komise, jak je ostatně uvedeno v doporučení z vnějšího hodnocení č. B6). Vnitřní hodnocení v následujícím roce musí být založeno nikoli už jen na analýze plnění úkolů vytyčených v předchozích zprávách a odstraňování konstatovaných nedostatků, ale na novém samostatném výzkumu (zahrnujícím například šetření členů Akreditační komise, pracovních skupin, pracovníků sekretariátu, eventuálně externích posuzovatelů), jehož výstupem bude aktuální pohled na kvalitu činností Akreditační komise, shodu se standardy ESG a případné definování současných problémů, výzev a rizik.

Pokud jde o vnější hodnocení Akreditační komise, je třeba se dále jednotlivými doporučeními zabývat. Zkoumat jejich vhodnost pro činnost Akreditační komise a zabývat se možnostmi jejich implementace (u větší části společně s představiteli další institucí, zejména Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy). Vnitřní hodnocení v následujícím roce (2011) bude do jisté míry klíčové, neboť se stane východiskem pro přípravu kontrolní zprávy, jejíž předložení si vyžádala ENQA v roce 2012.